

דבר חודש בחודשו

בס"ד

עלון 119 - אייר 1 תשפ"ב
עלון שומעי לקחו של מורנו הרב יואל שוורץ שליט"א
ל"ג בעומר על חשבון השבת. אייר - אני ה' רופאך, הרפואה והרופאים. משיחות רבי גדליה איזמן זצ"ל

לכך מתעניין שלא יזיק להם שינוי האויר"ל.
לדרוש ברופאים - חובה או חסרון בבטחון בה'? נאמר בתורה בחיוב תשלומי חובל בחברו (שמות כא, יט) "אם יקום והתהלך בחוץ על משענתו ונקה המכה רק שבתו יתן ורפא ירפא", ודרשו חז"ל: מכאן שניתן רשות לרופא לרפאות. ואמרו חז"ל "מאן דכאיב ליה כאבא אזיל לבי אסיא". ובחז"ל בכמה מקומות בש"ס מסופר שהלכו להתרפא אצל רופאים, וגם היו בעצמם רופאים, כמו שמואל, וי"א שגם רב היה רופא, והיו רבים מגדולי ישראל שגם היו רופאים, ישנה רשימה של יותר ממאתים גדולי ישראל שהיו רופאים!

ה' רצה שהאדם יחלה, ואם כן למה מנסים לעשות נגד רצונו?

ואף שלכאורה הרי ה' הוא ששלח את החולי, ואם כן נראה שרצונו שהאדם יהיה חולה, ומדוע אם כן יעשה האדם נגד רצון ה' התשובה, ששאלה כעין זו נשאלה לגבי נתינת צדקה לעניים, (בבבא בתרא י, א) "תניא היה רבי מאיר אומר יש לו לבעל הדין להשיבך ולומר לך אם א-להיכם אוהב עניים הוא מפני מה אינו מפרנסן, אמור לו כדי שניצול אנו בהן מדינה של גיהנם" (ראה שם עוד), כך גם כאן, רוצה הקב"ה שהאדם יהיה חולה ושיטרח ברפואתו.

וכך מפורש בחז"ל (מדרש שמואל פרשה ד) : "מעשה ברבי ישמעאל ורבי עקיבה שהיו מהלכין בחוצות ירושלים והיה עמהן אדם אחד, פגע בהם אדם חולה, אמר להן רבותי אמרו לי במה אתרפא, אמרו לו: קח לך כד וכך עד שתתרפא, אמר להן אותו האיש שהיה עמהן מי הכה אותו בחולי, אמרו לו הקדוש ברוך הוא, אמר להן ואתם הכנסתם עצמכם בדבר שאינו שלכם, הוא הכה ואתם מרפאין? אמרו לו מה מלאכתך, אמר להן עובד אדמה אני והרי המגל בידך, אמרו לו מי ברא את האדמה, מי ברא את הכרם, אמר להם הקדוש ברוך הוא, אמרו לו ואתה מכניס עצמך בדבר שאינו שלך, הוא ברא אותו ואת אוכל פרין שלו, אמר להן אין אתם רואין המגל בידך אלוכלי שאני יוצא וחורשו ומכסחו ומזבלו ומנכשו לא העלה מאומה, אמרו לו שוטה שבעולם ממלאכתך לא שמעת מה שכתוב (תהלים קג, טו) "אָנוֹשׁ פְּחָצִיר יָמָיו פְּצִיץ הַשָּׂדֶה בְּן יָצִיץ", כשם שהעץ אם אינו נזבל ומתנכש ונחרש אינו עולה, ואם עלה ולא שתה מים (ולא נזבל) אינו חי והוא מת, כך הגוף הוא העץ, הזבל הוא הסם, איש אדמה הוא הרופא, אמר להם בבקשה אל תענישוני הגוף הזה, תולדותיו נתלץ זה בזה, ואם אין זה אין זה, וכיון שהן מתפרקות אחד מחברו, הגוף נגוע ומת, כמות הבית הזה שיש לו ארבעה צדדין אם נתפרק אחד מהן הבית נפל".

הרי, שכמו שהקב"ה רוצה שאדם יתערב בבריאה יזרע, יחרוש וכו', בשביל להוציא אוכל לעולם, כך גם הוא צריך לטרוח בגופו לרפאותו ולשמור על בריאותו.

ה' רופא כל בשר, ומה צריך השתדלות?

ואף שלכאורה ה' הוא הרופא כל בשר, ואם כן למה נדרשת ההשתדלות בזה, הרי אם ה' רוצה ירפאהו ואם לא ירצה לא תועיל לו הרפואה? שאלה זו שואל הפלא יועץ (בערך רפואה), ומבאר כי יש בהנהגת ה' בענין הזה שלשה סוגים: יש מי שנגזר עליו עונש, לו לא תעזור הזהירות והרפואה, ויש מי שנגזר עליו

דבר המערכת

החל מים הששי האחרון ועד היום רבנו שהה בבית רפואה. קוראי העלון מתבקשים להתפלל לרפואה שלמה לרבנו יואל בן לאה והרבנית שולמית בת בלה בתוך שאר חולי עם ישראל. אמן!

המערכת

ל"ג בעומר - על העליה לציון הרשב"י מבלי התחשבות בחילול שבת

כשחל ל"ג בעומר במוצ"ש או בליל שישי באה העליה לציון הרשב"י על חשבון חילולי שבת המוניים רח"ל מצד כוחות המשטרה שבאים למירון.

ומדוע אין שמים לב לכך? אולי הסיבה משום העליה ההמונית של מאות אלפים. שהנה, מצד אחד מצאנו בחז"ל כפי שמביא רש"י בפרשת בחוקותי על הפסוק (ויקרא כו, ח): "וְיָדְפוּ מִמֶּסְ חַמְשָׁה מֵאָה וּמֵאָה מִמֶּסְ רִבְבָה יִרְדְּפוּ וְנָפְלוּ אִיְבֵיכֶם לְפָנֵיכֶם לְחָרְב" - וכי כך הוא החשבון, והלא לא היה צריך לומר אלא מאה מכם שני אלפים ירדופו, אלא אינו דומה מועטין העושין את התורה למרובין העושין את התורה". הרי שעשייה של מרובים, הופכת את זה לכח אחר, ולא רק כבוד הדבר משום "בָּרַב עִם הַדָּרַת מְלֶכֶךְ וּבְאֶפְסֹ לְאִם מִחַתֶּת רְזוֹן" משלי יד, כח), אלא העשייה מקבלת כח גדול יותר מכח הרבים. וכן אמרו חז"ל ש"אין שכינה שורה פחות משני רבבות ושני אלפים מישראל", רואים שכשיש ריבוי אנשים זה מקבל כח מיוחד. וכן בזימון מצאנו בחז"ל דעות שכל שיש יותר ציבור כן מוסיפים על ברכת הזימון. ובמסכת אבות (ג, ב-ו) מדגישים את הענין שגם יחיד שעושה הקב"ה קובע לו שכר, ביאור הדבר נראה, שריבוי הכמות מטעה לחשוב שהעיקר הוא בכמות, ולכן הוצרכה המשנה ללמד שגם אחד יש לו מעלה ולא רק רבים.

אולי זו הגורם לטעות בזמננו של העליה לל"ג בעומר על חשבון חילול שבת, בגלל ריבוי הכמות העצומה שבאים מאות אלפי אנשים, זה מטעה לחשוב של"ג בעומר במירון הוא "קודש קדשים", וחשוב עד כדי כך שאין להתחשב בתוצאות של חילול שבת שמביא בעקבותיו. כמובן, ודאי שיש בעליה הזו ענין גדול וחשוב, אבל אין זה מתיר על חשבון חילול שבת. ואף אם אדם טוען שהוא יחיד ומה משנה אם גם הוא בא, בין כה יחללו שבת בשביל אחרים, אין זו טענה, שהרי ידועה דעת החזון איש ששימוש בחשמל בשבת אסור גם מצד חילול ה', אף שבין כה מחללים בשביל אחרים. דבר זה צריך לעורר את תשומת לבנו.

חודש אייר - אני ה' רופאך

חודש אייר מוכר - בעיקר אצל גדולי החסידות - כחודש המסוגל לרפואה, כי ראשי תיבות של המילה אייר הן **א**יני **י** ר'ופאך (=איר). [כמו כן עוד שייכות לחודש אייר, שבתחילת החודש יש מתענים תעניות בה"ב ואומרים סליחות, ובטעם הדבר כתב הלבוש (או"ח תצ"ב) שהאויר משתנה בזמן זה (וכן לאחר תשרי) ויש לחוש לסכנת שינוי האויר שיזיק ח"ו לבריות

הרמב"ן (ויקרא כו, יא): "הן אמנם בהיות ישראל שלמים והם רבים לא יתנהג ענינם בטבע כלל לא בגופם ולא בארצם ולא בכללם ולא ביחיד מהם, כי יברך השם לחמם ומימם ויסיר מחלה מקרבם עד שלא יצטרכו לרופא ולא להשתמר בדרך מדרכי הרפואות כלל כמו שאמר (שמות כו, טו) "וַיֹּאמֶר אִם שָׁמוּעַ תִּשְׁמַע לְקוֹל ה' אֱלֹהֶיךָ וְהִיָּשֶׁר בְּעֵינָיו תַּעֲשֶׂה וְהִצַּלְתָּ לְמִצּוֹתָיו וְשָׁמַרְתָּ כָּל חֻקָּיו כָּל הַמִּצְוָה אֲשֶׁר שָׁמַרְתָּ לֹא אֲשִׁים עֲלֶיךָ כִּי אֲנִי ה' רַפְאֵךְ". שברצות ה' דרכי איש אין לו עסק ברופאים...". ונראה מדבריו שזו הנהגה מיוחדת לצדיקים או למצב שכל עם ישראל נמצא במדרגה גבוהה. ע"ש. לכן על האדם לטפל ברפואתו כפי האפשר.

גם הג"ר משה שטרנבוך שליט"א (טעם ודעת על התורה פרשת מקץ) מביא שהנהגת הגר"א בזה היתה לעצמו, אבל מאחרים לא מנע ללכת. והוא מוסיף, שאדרבה בני אדם מחויבים לדרוש ברופאים, שהרי אינם במדרגת בטחון זו בכל הליכותיהם, ולמה שיסמכו על בטחון דוקא בנוגע לרפואתם!

גם בשו"ת ציץ אליעזר (חלק ח' סימן ט"ו קונטרס משיבת נפש פרק טז) מאריך הרבה בענין זה. ומביא מאחרונים שכתבו על החיוב של האדם חייב ללכת לרופא; החיד"א כותב ש"כבר קבעו לנו שהאידינא אין לסמוך על הנס, וחייב החולה להתנהג בדרך העולם לקרוא רופא שירפאנו, ולא כל כמיניה לשנות סוגיין דעלמא ולומר כי הוא גדול מכמה חסידי הדורות שנתרפאו על ידי הרופאים כמעט יש איסור בדבר משום יוהרא", או משום שאין לסמוך על הנס במקום סכנה וזה מזכיר את עונותיו בשעת חוליו. ומביא משבט יהודה למהר"י עייאש (כעין דברי החזו"א שהבאנו לעיל): "ולא עוד אלא שכל המתעצל ומתשרל בדבר זה ולא יחוש על הרפואה בדרך טבע אלא יסמוך על דרך נס לומר שהקב"ה ישלח דברו וירפאהו בחנם אין זה אלא מן המתמיהים, ודעת שוטים היא זו וקרוב הוא להיות פושע בעצמו ועתיד ליתן את הדין".

שמירת הבריאות

מלבד חיובו של האדם לדאוג לרפואתו כך הוא מצווה על שמירת הבריאות ושלא יחלה. ובתורה מצאנו כמה מצוות בזה, כמו מצוות מעקה ומצוות לא תשים דמים בביתך. ובחז"ל נאמרו איסורים רבים מצד חובת הזהירות מסכנה. כמו למשל איסור אכילת בשר ודג (ומנהג עדות המזרח לאסור גם דג וחלב יחד), זהירות מזיעה כיון שיש בה רעלים, וחז"ל הזהירו מגילוי מחמת סכנה, וגם הזהירו מהדבקות ממחלות כמו חולי ראתן, ועוד רבים.

נפלאות הבורא – רפואות ותרופות

ה' נקרא "רופא כל בשר ומפליא לעשות" וכן "בורא רפואות" ו"רופא חולים". נביא דוגמאות לסוגי הרפואה השונים, ורבים הם ואי אפשר לפרט הכל, רק דוגמאות אחדות להתעורר מהם.

מניעת מחלות בימינו: כיוון שאנו קרובים לימות המשיח, שאז יאריך ה' את חיי האדם עד שמי שמת בן מאה יחשב כמת בנערותו ככתוב (ישעיה סה, כ) "לא יִהְיֶה מִשָּׁם עוֹד עוֹלָם יָמִים וְזָקֵן אֲשֶׁר לֹא יִמְלֹא אֶת יָמָיו כִּי הַנֶּעַר בְּן מֵאָה שָׁנָה יָמוּת וְהַחֹטֵא בֶן מֵאָה שָׁנָה יִקְלָל".

לכן ה' עשה שתוחלת החיים של האנושות עולה באופן דרמטי מ-40-30 שנה ל-80-70 ויותר, כי ה' מכין את האנושות לכך, ונתן באדם דעת מה הן סיבות למחלות, כמו מים המזוהמים בחיידקים, ולימד לחסן כבר את הילדים לבל יפגעו מהמחלות שהיו שכיחות והמיתו ילדים רבים (בעבר משפחות

להיפך שבכל אופן יחיה, ויש שנגזר עליו שיהיה לפי הטבע, שאם ינהג לפי כללי הבריאות יחיה ואם לא לא. לכן צריך לשמור את עצמו מלחלות וגם לטפל במחלתו אם חלילה חלה. וגם אם נגזר עליו חיים בכל אופן – ודאי יקבל שכר על הטירחא להתרפא, ואם יזלזל ייענש, וכל שכן אם נגזר עליו רק לפי מה שיטפל בעצמו. והדבר חמור, שהרי מצוות וחי בהם דוחה כל התורה מלבד ג' עבירות החמורות. וכך לשון החזון איש (קובץ אגרות א' אגרת קנ"ט): "הזנחה מהצלת נפשו הוא ג"כ עבירת שפיכת דמים!"

בכמה מקומות מאריך החזון איש בענין חובת שמירת הבריאות והשתדלות ברפואה וז"ל: "הנני חושב את ההשתדלות הטבעיות במה שנוגע לבריאות - למצוה וחובה, וכאחת החובות להשלמת צורת האדם אשר הטביע היוצר ב"ה במטבע עולמו. ומצינו מאמוראים שהלכו אצל רופאים מאומות העולם ומיניין להרפא, והרבה מן הצומחים ובעלי חיים ומוצקים שנבראו לצורך רפואה וגם נבראו שערי חכמה שניתן לכל לחשוב ולהתבונן ולדעת...".

ובמקום אחר כתב: "הזקדוק על אמצעי הבריאות היא עבודה אהובה לפניו יתברך ואשרי האדם שנצל מזרמת ההבל ואשר שם ד' מבטחו... מן החובה על האדם להשתדל ברפואת עצמו כמו שהוא חייב להשתדל ברפואת חבירו, ולכן תשתדל נא להתגבר על רצונות הטבעיות ולמלא אחר פקודת הרופאים במה שמוצאים לצורך הרפואה וזו מצוה גדולה של ביקור חולים...".

הרפואה השתדלות בלבד - וגניזת ספר רפואות

מאידיך, אף שאדם צריך ומצווה לטרוח ברפואתו עליו לזכור שזו השתדלות בלבד והקב"ה הוא שרופא חולים. במשנה (פסחים ד, ט) מבואר שחזקיהו המלך גנז את ספר הרפואות שהיה בעם ישראל מימות שלמה המלך, לדעת רש"י ועוד ראשונים היה זה בגלל שהיו שתלו בטחונם בספר הרפואות ולא התפללו לה'. וכן מבואר בנביא (דברי הימים ב' טז, יב) על אסא המלך: "וַיִּחְלָא אֶסָא בְּשָׁנָת שְׁלוֹשִׁים וַתִּשַׁע לְמַלְכוּתוֹ בְּרַגְלָיו עַד לְמַעְלָה חָלָיו וְגַם בְּחָלָיו לֹא דָרַשׁ אֶת ה' כִּי בְרַפְאִים".

(אמנם הרמב"ם בפירוש המשניות שם מביא שבספר זה היה כתוב "הרכבת סמים המזיקין כגון סם פלוני מרכיבין אותו כך, ומשקין אותו כך, וגורם למחלה זו וזו, ורפואתו בכך וכך, שכשיראה הרופא אותם המחלות ידע שסם פלוני השקוהו ונותן לו דברים נגדיים שיצילוהו, וכאשר קלקלו בני אדם והיו הורגין בו גנזו").

הנהגות מיוחדות ליחידי סגולה שלא דרשו ברופאים

ישנם שמועות שכמה מגדולי הדורות לא דרשו ברופאים, ומסופר כך על הגר"א מוילנא, ויש שמועות בשמו (ומובא בדבר אליהו על איוב) שאמר שההיתר לדרוש ברופאים הוא רק על מחלות ומכות חיצוניות ולא על מחלות פנימיות, (ואמנם צ"ע על שמועה זו, שהרי מפורש בחז"ל בכ"מ שהיו מתרפאים על ידי רופאים גם במחלות פנימיות, עיין יומא פד, א, וכן בגיטין פרק שביעי ישנם רפואות רבות גם למחלות פנימיות).

גם בנו של החפץ חיים מספר (דוגמא מדרכי אבי אות כה) "ספרה לי אמי, שכמעט לא שאלו בשום פעם ברופאים, כשגדלה אותנו אם נחלה מי מכולנו יעצה אבי לחלק פוד (כ-16 ק"ג) לחם לעניים, והוא עלה בעליה והתפלל וסר המחלה ממנו". אמנם, נראה שדברים אלו אמורים רק ליחידי סגולה, וכעין שכותב

עלון 119 - ל'ג בעומר על חשבון השבת. חודש אייר. הודאה והכרת טוב לה' אייר 1 תשפ"ב

שהיו להם עשרה ילדים בד"כ שרדו רק מחצית ל"ע). המיקרוסקופ עזר לגלות על ההדבקות מחיידקים, והביא לניקוי סטרילי של כלי הרפואה ולבגדי וידי הרופאים ומסכות בחדרי הניתוח. גם נודע שלא כל מזון הוא טוב לכל אחד, אם משום השמנת יתר ויצירת חומרים מזיקים לגוף של בני אדם מסוימים או הידע על דברים המסוכנים לכל, כמו עודף מלח וסוכר, ושומנים רוויים. ועישון.

ויטאמינים שונים מצויים בטבע והארכנו על זה בעבר.

דוגמאות לדרכי הרפואה בידי אדם

אבחון מחלות. או על ידי נוזלים או מוצקים הנלקחים מגוף האדם, ורואים איזה חיידק מתרבה בהם וכך יודעים לטפל. וזה בזכות הדעה שנתן ה' להמציא את המיקרוסקופ, והמיקרוסקופ החשמלי שמזהה גם וירוסים. או על ידי צילומים או ראייה במחשב בצורות שונות. הרנטגן והאולטרה סאונד. הסי.טי.א.ק. ועוד דרכי אבחון שונות.

תרופות - תפקיד התרופות בעיקר: מניעת מחלות והתפשטותן, ריפוי מחלות, הקלה על כאבים והורדת חום. רכיבי התרופות: בעבר נעשו בעיקר מחומרים טבעיים, בהמשך כאשר התפתחה התעשייה הכימית נוספו חומרים כימיים כתרופות, ובתקופות מאוחרות יותר גם תרופות ביולוגיות.

אנטיביוטיקה - היא אחת ממרכיבי התרופות החשובות ביותר. אנטיביוטיקה היא שם כולל קבוצת תרופות הקוטלות חיידקים ופטטריות גורמי מחלות או בולמות את התפתחותם, אנטי ביוטיקה בלטינית פירושה נגד חיים. התרופה מופקת בד"כ מפטריות זעירות כגון פטריות עובש או מחיידקים שונים. השימוש בחומרים אנטי ביוטיים ואופני הפקתם בכמויות מסחריות החלו להתפתח רק לפני למעלה ממאה וחמישים שנה, המדען האנגלי ויליאם רורטס שעסק בתרבויות חיידקים גילה במקרה בשנת ה'תרל"ד כי סוג מסוים של עובש מונע התרבות חיידקים מסוג מסוים. לואי פסטר ועמיתו פרנסואה ז'ובר הצרפתיים גילו אחר כך תופעה דומה לגבי חיידקי הגחלת אנטרקס, הבקטריוולוג האנגלי אלכסנדר פלמינג היה ראשון שגילה בשנת ה'תרפ"ח כי יש חיידקים גורמי מחלות הנקטלים על ידי חומר הנוצר בעובש הלחם וקרא לו "פניצילין". כעבור שנים בודדו מדענים את החומר הפעיל של הפניצילין. בשנות מלחמת העולם השנייה פותחה בארצות הברית שיטה תעשייתית לייצור הפניצילין שאיפשרה שימוש רפואי צבאי נרחב בתרופה זו ובכך ניצלו חיי עשרות אלפי חיילים פצועים החל משנת ה'תשי"ג ואילך פותחו סוגים רבים של תרופות אנטיביוטיות המיוצרות מחומרים טבעיים וסינתטיים כאחד ומותאמות כל אחת נגד סוג מסוים של גורמי מחלה (על פי אנציקלופדיה לבית ישראל).

אנטיביוטיקה - היא אחת ממרכיבי התרופות החשובות ביותר. אנטיביוטיקה היא שם כולל קבוצת תרופות הקוטלות חיידקים ופטטריות גורמי מחלות או בולמות את התפתחותם, אנטי ביוטיקה בלטינית פירושה נגד חיים. התרופה מופקת בד"כ מפטריות זעירות כגון פטריות עובש או מחיידקים שונים. השימוש בחומרים אנטי ביוטיים ואופני הפקתם בכמויות מסחריות החלו להתפתח רק לפני למעלה ממאה וחמישים שנה, המדען האנגלי ויליאם רורטס שעסק בתרבויות חיידקים גילה במקרה בשנת ה'תרל"ד כי סוג מסוים של עובש מונע התרבות חיידקים מסוג מסוים. לואי פסטר ועמיתו פרנסואה ז'ובר הצרפתיים גילו אחר כך תופעה דומה לגבי חיידקי הגחלת אנטרקס, הבקטריוולוג האנגלי אלכסנדר פלמינג היה ראשון שגילה בשנת ה'תרפ"ח כי יש חיידקים גורמי מחלות הנקטלים על ידי חומר הנוצר בעובש הלחם וקרא לו "פניצילין". כעבור שנים בודדו מדענים את החומר הפעיל של הפניצילין. בשנות מלחמת העולם השנייה פותחה בארצות הברית שיטה תעשייתית לייצור הפניצילין שאיפשרה שימוש רפואי צבאי נרחב בתרופה זו ובכך ניצלו חיי עשרות אלפי חיילים פצועים החל משנת ה'תשי"ג ואילך פותחו סוגים רבים של תרופות אנטיביוטיות המיוצרות מחומרים טבעיים וסינתטיים כאחד ומותאמות כל אחת נגד סוג מסוים של גורמי מחלה (על פי אנציקלופדיה לבית ישראל).

קורטיזון - אחד הרכיבים החשובים לתרופות לדלקות פרקים מחלות עור אלרגיה ועוד הוא הקורטיזון שמוצא מהורמונים שמופרשים מכליות, (הוא חומר תרופתי חשוב אך גם יכול להזיק).

הניתוחים - טיפול בחלקים פנימיים: הוצאת חלקים פגומים, או טיפול - איחוי או תפירה של חלקים חולים וכדומה. צינתור וטיפול לב, השתלות איברים או הנחת עזרים לגוף, כמו ברגים, סטנדים שונים, קוצב לב המונחים בגוף ומסייעים לעניינים שונים לרפואה או להקלה לדברים שונים.

פיזיותרפיה - טיפול ואבחון, שיקום ומניעה של בעיות במערכת התנועה ושיפור יכולת התפקוד, וטיפול בבעיות עצמות שרירים ועצבים.

שונות: טיפולים כירורגיים. קיבוע וגיבוס איברים. עזרי רפואה חיצוניים כמו קביים, כסא גלגלים וכדו'.

רפואה בדרך נס ובדרך טבע

הרפואה של הבורא היא גם דרך נס - ללא מהלך טבעי, וגם דרך טבע. כמה דרכים ברפואה טבעית האחד: הגוף מרפא עצמו, וזה בעיקר החיסון וקרישת הדם במקרה של פציעה. וגם רפואות שונות ומגוונות שנמצאות בטבע, ורפואה מבחוץ על ידי אדם בסוגים שונים. (כמו תרופות: אנטיביוטיקה, קורטיזון וכדו' שהם אבות הרפואה).

הרפואה העצמית שבגוף האדם היא בשלושה דברים עיקריים: חיסון, כדוריות לבנות התוקפות חיידקים וגופים זרים, וטסיות העושות קרישה לבל יזוב הדם. (ראה מה שהארכנו בגליון 118) והעוזרים להם, כמו החלבון הנקרא קלוגן המופיע במקום הפצע. ובכלל זה הדיאטה, היינו אכילה באופן מבוקר באופן שיבריא או לפחות לא יחלה.

הראשון (בתקופות האחרונות) שגילה שהגוף מייצר נוגדנים, היה כנראה לואי פסטר, שבכך הציל ילד שכלב חולה כלבת נשך אותו, מספרים שהוא התעורר לכך בגלל שהזדמן לו לשמוע את המשנה במסכת יומא מי שנשכו כלב שוטה מתיא בן חרש אומר מאכילים אותו מהצר כבד שלו.

דבר זה הוא מנפלאות הבורא, שממכה עצמה מתקן רטיה, שהגוף שחלה מכיר את המחלה ותוקף אותה ומתגבר עליה.

זה, וכן כל תגליות הרפואיות בידי אדם בכלל האמור (בברכת יוצר אור): המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשי בראשית, ו"בורא רפואות" נאמר בלשון הווה, כל תגלית רפואית היא מה' הנותן חכמה לחוקרים והמגלים.

רפואות בטבע

השמש. אלו שנחשפים לשמש מקבלים ויטמין די, ואלו שלא נחשפים לאור השמש צריכים תוספת ויטמין די. השמש גם מרפאה, (ככתוב (מלאכי ג, כ) "וְזָרְחָה לְכֶם יְרֵאִי שְׁמִי שְׁמֶשׁ צְדָקָה וּמְרָפָא בְּכַנְפֶיהָ וּיצַאֲתֶם וּפְשָׁתֶם כְּעֶגְלֵי מְרִבְקָ", ויעקב אבינו התרפא כשזרחה לו השמש, ורש"י שם מביא מחז"ל (בראשית לב, לב) "ומדרש אגדה ויזרח לו לצרכו "וְזָרְחָה לוֹ הַשֶּׁמֶשׁ כְּאֶשֶׁר עָבַר אֶת פְּנוֹאֵל, וְהוּא צָלַע עַל יָרְכוֹ", לרפאות את צלעתו, כמה דתימא (מלאכי ג כ) "שְׁמֶשׁ צְדָקָה וּמְרָפָא בְּכַנְפֶיהָ". חולי שחפת וריאות אור השמש היא רפואה להם באור השמש, עובדה זו גילה רופא אחד שעקב אחרי איכרים שכמעט לא חלו בריאה והבין שזה בגלל שנחשפו הרבה לשמש.

אקלים - יש אקלימים שונים שמועילים לרפא. יש שמועיל להם אוויר חם או אוויר צח, כידוע שר' שמואל סלנט היה חולה שחפת בצעירותו, ועלה לארץ ישראל בשביל האוויר של ארץ ישראל. כידוע יש מקומות מיוחדים כמו ליד ים המלח שהאוויר מועיל לכל מיני מחלות עור וכדומה.

מרחצאות מרפא - רש"י מביא (בראשית ה, ב) "וַיִּסְכְּרוּ מַעֲיָנֹת תְּהוֹם וְאַרְבַּת הַשְּׁמַיִם וַיִּכְלֵא הַנְּשָׁם מִן הַשְּׁמַיִם" - כשנפתחו כתיב (בראשית ז יא) "בַּשָּׁנָה שֶׁשֶׁ-מְּאוֹת שָׁנָה, לַחֲיֵי-נֹחַ, בַּחֲדָשׁ הַשָּׁנִי, בַּשְּׁבַע-עָשָׂר יוֹם לַחֲדָשׁ--בַּיּוֹם הַזֶּה, נִבְקְעוּ כָל-מַעֲיָנֹת

הודאה והכרת טובה לה'

להשתדל בלימוד ובעבודת ה' גם כשישנם יסורים ולא הולך כל כך. (ויש להוסיף, שרשב"י הוא בעל המימרא בברכות (ה, א): "תניא רבי שמעון בן יוחאי אומר שלש מתנות טובות נתן הקדוש ברוך הוא לישראל וכולן לא נתנן אלא על ידי יסורין אלו הן תורה וארץ ישראל והעולם הבא...").

ב] שם בגמרא מסופר שרשב"י אמר הואיל ונעשה לו נס רצה לעשות תקנה בעיר כמו שעשה יעקב בשכם כשבא שלם לשם, שתיקן להם שווקים. וגם אצל אלישע, שהאשה השונמית עשתה לו עלית קיר וכל הטובות, ורצה לעשות לה טובה ושאל: האם יש לה לדבר אל המלך או אל שר הצבא, והוא לא הסתפק כאשר אמרה שלא צריכה, אלא התענין אצל גיחזי אולי יש מה לעשות בשבילה.

רבי שמחה זיסל מקעלם היה מעורר, מדוע אם עושים הרבה טובות לא מכירים טובה כמו למשל אצל ההורים. (כנראה הכוונה שמרוב שאדם מתרגל לקבל טובות הוא כבר לא מכיר בטובה).

הכרת הטוב היא יסוד עבודת ה', ואצל השלמים מידה זו מפותחת אצלם מאוד. [כידוע שחובות הלבבות מעמיד את יסוד עבודת ה' על הכרת הטוב].

ר' יצחק בלאזר היה אומר להסביר מה שכתוב ואהבת את ה' אלוקיך בכל לבבך בשני יצרך, בזה שאתה נהנה ביצה"ר בעולם הזה לכן תכיר לו טוב. לצערינו, לא מכירים טוב לא לה' ולא להורים. וצריך ללמוד הכרת הטוב מיעקב אבינו שתיקן להם שווקים, ולכן הברכות צריכות להיות בכונה של הודאה והכרת טובה לה'. וזה לימוד מוסר שיש להתעורר מרשב"י מהכרת הטובה שהכיר למקום וטיהר בשביל זה את הטומאה שהפריעה למקום.

בהמשך הגמרא שם אומרים חז"ל, שהיה זקן אחד שלא היה יכול לעכל את זה שרשב"י טיהר את העיר ולא היה שם, ואמר שזונות מפרכסות זו את זו ככל שכן תלמיד חכם. נתן עיניו בו ועשאו גל של עצמות. מה היתה התביעה על הזקן? רשב"י תבע מהזקן 'כבוד', הזקן לא כיבד את הכרת הטוב שנעשתה כאן. כי דברים נמדדים לפי הכבוד שנוהגים בהם, ולפי הכבוד שנוהגים בדברים כך מקבלים אותם.

לעילוי נשמת **מישה בן תמרה ויצחק ת.נ.צ.ב.ה.**

תרומות והקדשות: 052-718-9446

ספרי רבנו על המדף:

1. "דבר חודש בחודשו" חלק א' ממספר 1 עד מספר 50 בכריכת ספר, 2. "דבר חודש בחודשו" חלק ב' ממספר 51 עד מספר 100 בכריכת ספר, 3. מצוות העומר, 4. דבר בעתו – חג שבועות, 5. שיעורים בהיסטוריה (מאורעות ימנו). ניתן להשיג את הספרים בחנות "יש כיסוי" [סריגת שוורץ], מלכי ישראל 1, ירושלים טל' 02-5383955.

הודעה חשובה לבעלי פלאפון מפוקח: ניתן להתקשר למערכת בדוא"ל או בפלאפון ולקבל העלוניס לפלאפון.

להערות והארות, ולקבלת העלון במייל ולתגובות: אש"ל – איגוד שומעי לקחו של רבינו: eeguds@gmail.com

על כל דבר צריך להכיר טובה ולהודות לקב"ה, על כל טיפול רפואי וכדו' צריך להודות לה', ולהזהר שלא נהיה כמו אסא שרק דרש ברופאים, וגם לא לבטוח ברופאים ורפואות רק בה' לבדו.

ברכת אשר יצר נועדה לפתוח לנו את העיניים להודות על היצירה החכמה של הקב"ה המתגלה בגופנו, ולעורר אותנו עם כל יצירות הרפואה הנפלאות שכולם מה' המפליא לעשות.

נשתדל באמירת אשר יצר לחשוב על המילים ומשמעותם. "ומפליא לעשות" על כל פלאי בריאת האדם ופלאי גופו - גם על כח הרפואה שבגוף המרפא את עצמו וגם על המכשור והתרופות שמסייעים ברפואה. וכן בברכת יוצר אור "בורא רפואות", לזכור שהקב"ה הוא לבדו שבורא רפואות.

מובא בשולחן ערוך (או"ח רל, ד) שהנכנס להקיז דם, אומר: יהי רצון מלפניך ה' אלוקי שיהא עסק זה לי לרפואה כי רופא חנם אתה. ולאחר שהקיז, יאמר: ברוך רופא חולים.

וכתב במשנה ברורה, שלא דוקא בהקזת דם, אלא בכל דבר של רפואה יאמר זה "ולא יחשוב שתהיה איזה דבר לו רפואה אלא ע"י הבורא ית"ש ולכן ע"י תפלה זו ישים בטחונו בו ויבקש ממנו שתהיה לו לרפואה" (והיה מקום לומר, שגם אם אדם הולך לאבחון וכדו' מה שאינו רפואה בפועל אלא השתדלות בשביל רפואה שיש לומר נוסח ה-יהי רצון, וגם זה נכלל בלשון "עסק" ברפואה. וצ"ע).

ליקוטים משיחות הגה"צ רבי גדליה אייזמן מכת"י רבינו (מעובד מחדש)

א] כשמתחילים לדבר על רשב"י, חושבים מה זה נוגע לנו ואיזה שייכות יש אליו, הרי הוא היה יחיד גם בדורות קודמים לו, אבל באמת למרות שהוא היה גדול כל כך אנחנו צריכים ללמוד לענינו.

חז"ל אומרים (שבת, לג, ב) שרשב"י יצא מהמערה יצא לקראתו רבי פנחס בן יאיר. והביאו למרחץ ומצאו כולו מלא חבורות ואמר אוי לי שראיתך בכך, אמר לו אשריך שראיתני בכך, ומפני שקודם היה ר' פנחס בן יאיר מתרץ שתיים עשרה תירוצים על קושיות רשב"י ועכשיו היה רשב"י מתרץ עשרים וארבע תירוצים על קושיות רבי פנחס בן יאיר.

לכאורה מה השמחה על הפצעים, וכי זה מוסיף בלימוד, הרי רשב"י למד בהתמדה שנים רבות בדרגה גבוהה בלי דאגת פרנסה וכו', ולמה היה נחוץ הפצעים. אבל, יגיעה בכמות בלבד לא מספקת לדרגתו, אלא גם יגיעה באיכות, כי למי שיקר דבר אז מעניקים לו, והתורה היא מתנה מהשמים, ולפי הקרבת האדם עבור הדבר כך מקבל תורה. הגמרא אומרת שאלו לרבי מאיר מה יעשה האדם לזכות לתורה? אמר להם ירבה בישיבה וימעט בסחורה אמרו לו הרבה עשו כך ולא עלתה בידם, אלא יבקש רחמים ממי שהחכמה שלו, ואחד בלי השני לא מועיל. כי מקבלים לפי ערך ההכנה לזה.

חז"ל אומרים: כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה, וכל מי שאינו מתאבל אינו זוכה ורואה בשמחתה. מהר"ל אומר, כי אם לא חסר לו ירושלים, מה יקבל! רק למי שכואב וחסר לו הוא מקבל. בדרך הטבע ביגיעה משיגים, אבל מה שזכה שלא בדרך הטבע היה על ידי יסורין. וזה מורה דרך